

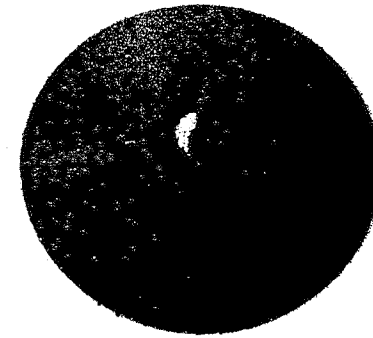
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

**Науково-дослідної лабораторії
інклюзивної педагогіки**

Випуск II

УМАНЬ
2016

ВІСНИК

**Науково-дослідної лабораторії
інклюзивної педагогіки**

Випуск II

17. Плахотнюк А.	освіти.....	39
18. Ростолопа Л.	Особливості навчально-виховного процесу в інклюзивному середовищі..	41
19. Семагіна В.	Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти.....	42
20. Сиволап Т.	Інклюзивна освіта – якісна освіта для всіх.....	44
21. Смуциньська І.	Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах західної Європи.....	45
22. Степанюк А.	Впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах (Україна).....	47
23. Чернієнко О.	Переваги інклюзивної освіти.....	50
	Організація навчання дітей із затримкою психічного розвитку в сільській інклюзивній початковій школі.....	51
24. Юрченко К.	Інклюзивна освіта: від інтегрування у школі – до інтегрування у суспільство.....	53

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1. Бойко М.	Характеристика основних проблем, з якими зіштовхуються батьки дітей з відхиленнями у розвитку.....	56
2. Бублик В.	Активізація мовленнєвої діяльності дітей з відсутністю вербальних засобів спілкування.....	58
3. Валуйських Ю.	Формування педагогічної компетентності батьків, які виховують дитину з особливими освітніми потребами, в умовах інклюзивного навчання.....	60
4. Габуда К.	Використання арт-терапії в інклюзивному навчанні.....	63
5. Коломієць В.	Розвивальні ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення.....	64
6. Лемещук М.	Рефлексивно-оцінний критерій соціалізації старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в умовах інклюзивної освіти.....	66
7. Лісовець О.	Арт-терапевтична робота з дошкільниками, які потребують	

8. Пацалюк І.	корекції психофізичного розвитку....	69
9. Сивіцька Ю.	Естетико-виховний потенціал уроків образотворчого мистецтва.....	71
10. Ситківська І.	Особливості фізичного виховання дітей з вадами зору.....	73
11. Тилошенко М.	Особливості виховання дітей з вадами слуху в сім'ї.....	75
12. Трофатка Н.	Залучення однокласників учня з обмеженими освітніми потребами до створення інклюзивного середовища..	77
13. Хоменко Г.	Почуття як емоційне ставлення дитини до об'єктів інклюзивного дошкільного середовища.....	78
14. Чорна В., Яковенко І.	Особливості виховання дітей з порушенням слуху.....	80
	Особливості сенсорного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах сучасної інклюзивної освіти.....	82
15. Швайгер А.	Адаптація аутичної дитини в навчальному закладі.....	84

Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

1. Бєсєв Л.	Глумачення про невротичну форму заїкання видатними логопедами.....	86
2. Болчук Ю.	Психолого-педагогічний супровід студентів з обмеженими можливостями здоров'я.....	88
3. Кондарук Н.	Музикотерапія в соціально-педагогічній роботі з дітьми з особливими потребами.....	90
4. Зигурська А.	Профілактика порушень поведінки дітей в ДНЗ.....	92
5. Медвідьборщ Н.	Допомога батькам які мають дитину з порушеннями у психофізичному розвитку.....	95
6. Ситица А.	Логопедичний супровід дитини з дитячим церебральним паралічем в умовах інклюзивного навчання.....	97
7. Сукач Е., Любченко І.	Роль соціального педагога у вихованні дітей з особливими потребами.....	100

ОСОБЛИВОСТІ СЕНСОРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Питання забезпечення умов навчання дітей з особливими потребами в умовах вітчизняних закладах освіти є досить актуальним, оскільки дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, які цього потребують, стає дедалі більше.

Обрана нами проблема не є новою. Питанням створення умов для навчання учнів, що потребують особливого ставлення через стан здоров'я, розглядалася багатьма вітчизняними вченими, а саме: Л. Виготським, Є. Гоффманом, І. Лошаковою, А. Матюшкіним, Д. Мітчелл, С. Рубінштейном, М. Скаткіним, Є. Синьовою та ін.

У сучасній педагогіці, інклюзивна освіта трактується як система освітніх послуг, у ході яких школярі з особливими потребами набувають основні особистісні компетентності в умовах традиційних навчальних закладів. Для організації процесу навчання дітей 5-7 років найбільш актуальним є питання організації їх сенсорного виховання, яке визначаємо як систему педагогічних впливів, спрямованих на розвиток чуттєвої сфери учнів шляхом формування в них еталонних уявлень про зовнішні властивості предметів і раціональних способів обстеження об'єктів сприймання [3, с. 6]. Саме у цьому віці у кожної дитини формуються сенсорні еталони (уточнюються поняття кольорів, форм, фонетичних та музичних звуків, фізико-механічних властивостей предметів) та шляхи визначення характеристики оточуючих предметів та явищ – споглядання обмацування. Результати проведених досліджень (І. Барбашової, О. Савченко та ін.) свідчать про те, що у сучасній школі рівень перцептивних умінь та навичок є недостатнім та потребує удосконалення. Основними цільовими напрямками чуттєвого розвитку дитини є зоровий (кольоровий та просторовий), слуховий (фонематичний та музичний), дотиковий (просторовий та фізико-механічний), смаковий та нюховий. Зазначимо, що протіканими з них є три: зоровий, слуховий та дотиковий [1].

Для дітей з особливими потребами розвиток процесів сприймання є ще більш актуальним, адже під час їх навчання можна і треба використовувати компенсаторні можливості того чи іншого органу відчуття. Так, наприклад, у дитини з вадами зору, необхідно сформулювати поняття про елементарні геометричні форми, їй можна запропонувати завдання, яке передбачає їх обстеження шляхом обмацування. Плюс такої організації засвоєння знань у тому, що ці вправи можуть виконувати і здорові діти. Дитини зав'язують очі і пропонують напюмачки обстежити, визначити просторові характеристики предмета. Така побудова процесу навчання

забезпечує інтеграцію процесу освіти здорових дітей та з особливими потребами.

В умовах сучасної системи дошкільної та початкової інклюзивної освіти удосконалення перцептивного виховання можливо шляхом впровадження у систему традиційного навчання окремих завдань. Великий потенціал для цього має система дидактичних сенсорних вправ М. Монтесорі, яка сьогодні в Україні є досить поширеною та адимітнівною. Суть цієї системи у вправлянні зі спеціальним дидактичним матеріалом, які можна широко застосувати при навчанні у дошкільних та загальноосвітніх закладах. Нагадаємо, що система сенсорних матеріалів М. Монтесорі включає в себе матеріали для розрізнення просторових властивостей предметів (форми та розміру); кольорових властивостей предмета; структури поверхні; ваги; температури; шумів та звуків; запахів; смакових якостей [2]. Цікавим є те, що такий досвід вже існує. Зокрема, було відкрито Монтесорі-клас у Львівській загальноосвітній школі № 60 (учитель: Угрин Ірина Степанівна, 2005 р.), у якому вчилися поруч зі здоровими дітьми навчалися діти з вадами.

З метою удосконалення процесу сенсорного виховання дітей з вадами також можуть мати місце окремі навчальні проекти. Так, на базі агробіологічного комплексу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького з вересня 2015 р. було волонтерами студентської наукової лабораторії „Екологічна освіта для сталого розвитку” відкрито міський соціальний проект „Екосенсорна галявина” (кер. проекту – канд. пед. наук Чорна В.В.). На даному етапі у проекті беруть участь учні загальноосвітньої школи № 25 м. Мелітополя. Заняття на галявині передбачають як групову так і індивідуальну роботу, роботу за методикою М. Монтесорі та багато іншого. Досвід волонтерів може бути використано для корекційної роботи із дітьми з особливими потребами. Сенсорний сад складається з 5 екосенсорних зон. Проект «Екосенсорна галявина» – екопедагогічний феномен, мета якого популяризувати ціннісне ставлення до природи. Ця галявина являє собою сенсорно-збагачене природне середовище.

Таким чином, можемо зробити висновок щодо особливостей організації сенсорного виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах сучасної інклюзивної освіти.

Організація інклюзивної освіти дітей 5-7 років потребує особливого підходу та використання спеціального обладнання та форм роботи з вихованнями. Використовуючи компенсаторні можливості органів перцепції вчитель, корекційний педагог може організувати інклюзивно навчання в умовах традиційного освітнього закладу.

Література

1. Барбашова І. Сучасні підходи до сенсорного виховання молодших школярів / І Барбашова // Збірник наукових праць БГПУ (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2008. – № 1. – С. 29–36.

2. Монтессори М. Метод науочної педагогіки Марии Монтессори / под ред. З. Н. Борисовой, Р. А. Семерникова. – К.: Ділова Україна, 1993. – 130 с.

3. Чорна В. В. Розвиток сенсорного виховання учнів початкової школи в Україні у ХХ столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.: 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / В. В. Чорна. – Мелітополь., 2014. – 22 с.

Швагер А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

АДАПТАЦІЯ АУТИЧНОЇ ДИТИНИ В НАВЧАЛЬНОМУ

ЗАКЛАДІ

Коли ми розглядаємо проблеми, що пов'язані з аутичною дитиною, ми насамперед думаємо про дітей з особливостями розвитку. При цьому ми визнаємо, що аутисти розвиваються інакше, ніж звичайні діти. Аномальність розвитку помічається батьками та лікарями ще до досягнення дитиною 3 річного віку і ці розлади охоплюють три сфери діяльності дитини, це порушення соціальної взаємодії, порушення соціального спілкування, порушення уяви та соціальної практики.

Коли аутична дитина приходить на заняття вперше, і якщо до цього вона не мала можливості відвідувати заняття в дошкільному закладі, то перше кидається в очі її напруженість. Переступає з ноги на ногу, ховається за батьків або, навпаки виявляє активність. Починає носитися по кабінетах, не зупиняючись на хвилину, голосно протестує проти намагання її зупинити. Дитина відчуває дискомфорт, що провокує і без того підвищену тривожність. Необхідно дати можливість аутисту вивчити приміщення, ознайомитись з предметами та іграшками, що її зацікавили.

Коли ми бачимо, що дитина заспокоїлась і відчула себе в безпеці, можна сказати, що перший самий маленький крок ми вже зробили. Якщо ваше приміщення обладнано таким чином, що дитина не має асоціацій з стресовими для неї ситуаціями, це відбувається дуже швидко. Допомогти тут може кольорова гама оформлення, приємне світло, а головне, велика кількість іграшок та зручне для гри обладнання. Мама або інший близький родич при цьому знаходиться неподалік для того, щоб при першій же необхідності бути поряд з дитиною. На цьому етапі дуже важливо витримати правильні часові рамки – не треба поспішати з втручанням педагога-психолога, але й час відведений на вивчення приміщення не повинен буди довший за час-півтора.

Другим кроком має стати залучення дитини до співпраці з психологом або педагогом. Для цього, дуже ненав'язливо дорослий починає втручатися в гру аутиста. Дитина зацікавилась маленькими машинками – покажіть які ще є, почав маніпулювати кубиками, покажіть, що їх можна завантажити в кузов іграшкової вантажівки. Більшість дітей починають розбирати вкладки Монтессорі. Це зручніше робити за столом – і ви вже поряд з аутистом за партою, ще можливий варіант – на килимку. Ми можемо допомагати

вкласти елементи, показати, що їх можна прикласти до паперу та обвести олівцем. Так поступово, переходячи від спостереження до допомоги, ми починаємо співпрацювати з дитиною. На цьому етапі дуже важливо не злякати дитину своїм натиском. Ви повинні переконатись, що дитина на емпатичному рівні вас сприйняла і не бачить в вас загрозу. Краще зачекати і не переходити до більш складних форм роботи, якщо дитина активно проти цього. Але, я не є прибічником пасивного чекання, поки аутист сам виявить бажання удосконалитись. Змінійте форми роботи, залучайте на допомогу батьків, щоб була підібрана працююча мотивація.

Мотивацією до співпраці у аутиста не буває задоволення від спілкування, тому це може бути щось матеріальне (цукерки, улюблений напій, обіцянка дати цікаву гру, яка поки що схована). Небажано, щоб мотивація була відстрочена в часі. У маленьких дітей це зовсім не спрацьовує, а у старших можуть виникнути складнощі після занять.

Третім кроком стане поширення об'єктів співпраці. Тобто, дитина залучається до роботи з психологом, педагогом, музичним терапевтом, логопедом. Якщо немає спротиву, можна вже на цьому етапі спробувати підключити до занять не одну, а 2-3 дитини східного темпераменту. Можливо, що це будуть діти одного віку, а можливо і більш старші або молодші. Головне, перші дні не залучати разом дітей, які голосно протестують та схильних до страхів, напружених.

Четвертим кроком стає створення сталих правильних стереотипів поведінки. На це слід звернути особливу увагу тому, що вразі створення стереотипів, які будуть заважати працювати в подальшому, відійти від них може бути дуже складно.

П'ятим кроком буде ускладнення завдань, які ми даємо дитині. Для полегшення роботи ми пропонуємо чітко структурувати заняття. Аутисту значно легше, коли ще на початку заняття ви попередити його, що треба буде зробити. Бажано, щоб видів діяльності було декілька, але дитина повинна знати, що її чекає і коли вона може піти.

Таким чином, ми створюємо для аутичних дітей своєрідний тренажер школи. Якщо, в такому сталому колективі навіть один-два з 3 дітей зможуть опанувати програму початкового класу, його подальша адаптація до шкільних умов буде значно імовірніша. Можливо, що дитина, яка вже володіє уміннями, знаннями та навичками першокласника, знов почне все це вивчати в першому класі звичайної або спеціалізованої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи.: Монографія. - К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.
2. Мамайчук І.І. Поміч психолога дітям с аутизмом – С Пб.: речь, 2007.-288 с.
3. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму: монографія. К.: Видавництво «Фенікс», 2010. – 368 с.